

МОНГОЛ УЛС
БАЯНХОНГОР АЙМГИЙН ЗАСАГ ДАРГЫН
ЗАХИРАМЖ

2024 оны 05 сарын 27 өдөр

Дугаар А/314

Номгон

«Мал, амьтны гоц халдварт "Шүлхий" өвчнөөс урьдчилан сэргийлэх мэдрэмтгий мал, амьтныг хаврын дархлаажуулалтад хамруулах ажлыг зохион байгуулах тухай

Монгол Улсын Засаг захиргаа, нутаг дэвсгэрийн нэгж, түүний удирдлагын тухай хуулийн 60 дугаар зүйлийн 60.1.1, Гамшгаас хамгаалах тухай хуулийн 32 дугаар зүйлийн 32.1.1, "Шүлхий өвчнөөс сэргийлэх дархлаажуулалтын ажлыг зохион байгуулах тухай" Мал эмнэлгийн ерөнхий газрын даргын 2024 оны 05 дугаар сарын 08-ны өдрийн А/165 дугаар тушаалыг тус тус үндэслэн ЗАХИРАМЖЛАХ нь:

1.Мал, амьтны гоц халдварт шүлхий өвчнөөс урьдчилан сэргийлэх хаврын дархлаажуулалтын арга хэмжээг зохион байгуулах удирдамжийг нэгдүгээр, мэдрэмтгий мал, амьтныг дархлаажуулах төлөвлөгөөг хоёрдугаар хавсралтаар тус тус баталсугай.

2.Мал, амьтны гоц халдварт "Шүлхий" өвчнөөс урьдчилан сэргийлэх дархлаажуулалтын арга хэмжээг 2024 оны 05 дугаар сарын 24-ний өдрөөс эхлэн 25 хоногийн хугацаанд батлагдсан хуваарийн дагуу, технологит хугацаанд нь шуурхай зохион байгуулж, мэргэжил арга зүй, заавар, зөвлөмжөөр хангаж ажиллахыг Мал эмнэлгийн газар (Л.Оюун-Эрдэнэ)-т даалгасугай.

3.Дархлаажуулалт хийгдэж буй нутагт дэвсгэрт 28 хоног буюу "Вакцины дархлаа" тогтох хүртэлх хугацаанд малчдын нүүдэл, малын шилжилт хөдөлгөөнд хяналт тавьж ажиллахыг Цагдаагийн газар (Б. Мөнхбаяр), Мал эмнэлгийн газар (Л.Оюун-Эрдэнэ), сум, багийн Засаг дарга нарт тус тус үүрэг болгосугай.

4.Захирамжийн хэрэгжилтэд хяналт тавьж ажиллахыг Аймгийн Засаг даргын орлогч (Б.Батсуурь)-т даалгасугай.

ДАРГА Д.МӨНХСАЙХАН

824010759

Аймгийн Засаг даргын 2024 оны 05 дугаар сарын 27-ны өдрийн 1/317 дүгээр захирамжийн 1 дүгээр хавсралт

УДИРДАМЖ

Мал, амьтны гоц халдварт шүлхий өвчнөөс урьдчилан сэргийлэх дархлаажуулалтыг зохион байгуулах тухай

НЭГ. ҮНДЭСЛЭЛ, ЗОРИЛГО

Дараах хүчин зүйлүүд нь энэхүү арга хэмжээг хэрэгжүүлэх үндэслэл, зорилго болсон. Үүнд:

1.1. Сүргийн төвшний халдварлалтыг тогтоох зорилгоор 2022 онд хийгдсэн тандалт судалгааны дүнгээр 3 өрх тутмын 1 нь Шүлхий өвчний халдварт өртсөн

1.2. Сүргийн төвшний халдварлалтыг тогтоох зорилгоор 2023 онд хийгдсэн тандалт судалгааны дүнгээр 4 хот айл тутмын 1 нь Шүлхий халдвартай байна.

1.3. 2022, 2023 онд хийсэн тандалт судалгааны дүнг харьцуулж харахад Монгол Улсын хэмжээнд шүлхий вирус эргэлдэж байгааг харуулж байна.

1.4. Үхэр, гахай, сарлаг нь өрхийн болон улс орны эдийн засгийн хувьд өндөр ашиг шимтэй.

1.5. Үхэр, гахай нь шүлхий өвчний халдвар тараах хамгийн өндөр идэвхтэй байдаг (судалгаагаар нэг үхэр нь 3 малд, 3 үхэр нь 9 малд хал идэвхтэй)

1.6. Үхэр нь шүлхий өвчинд хамгийн мэдрэмтгий, өвчний шинж тэмдэг нь хурц тод илэрдэг зэргийг харгалзан сүргийн дотор уг өвчний халдвар тархах эрсдэл, улсын хэмжээнд шүлхий өвчний тархалтыг бууруулах, зогсооход чиглэсэн нь энэхүү ажлын үндэслэл, зорилго болно.

ХОЁР. ХЭРЭГЖҮҮЛЭХ ХУГАЦАА:

2.1. Дархлаажуулалтын арга хэмжээнд 21 аймаг, нийслэлийг хамруулан 2024 оны 05 дугаар сарын 20-ны өдрөөс нэгдсэн байдлаар улсын хэмжээнд 25 хоногийн хугацаанд шуурхай хэрэгжүүлэх

ГУРАВ. ХЭРЭГЖҮҮЛЭХ БАЙГУУЛЛАГА:

3.1. Мал эмнэлгийн ерөнхий газар нь улсын хэмжээнд хэрэгжүүлэх дархлаажуулалтын арга хэмжээг төлөвлөж, зохион байгуулах, гүйцэтгэлийг үнэлэх, хяналт тавих:

2.

3.2. Аймаг, нийслэлийн Мал эмнэлгийн газар нь тухай аймгийн хэмжээнд дархлаажуулалтын арга хэмжээг төлөвлөж, зохион байгуулах, гүйцэтгэлийг үнэлэх;

3.3. Сум, дүүргийн Мал эмнэлгийн тасаг нь тухайн сумын хэмжээнд дархлаажуулалтын арга хэмжээг төлөвлөж, зохион байгуулах, гүйцэтгэлийг үнэлэх;

3.4. Мал эмнэлгийн үйлчилгээний нэгж, гэрээт малын эмч нь тарилгын арга хэмжээг хууль, тогтоомж, заавар, зааварчилгааны дагуу гүйцэтгэх;

3.5. Сумын онцгой комисс, сумын Засаг даргын тамгын газар, багийн Засаг дарга нар нь дархлаажуулалтын зар тараах, хамруулах малыг бэлэн байлгах, дархлаажуулалтын зураглал гаргахад айл өрхийн байршил, малын тоо нарийвчилсан зураглал гаргахад дэмжлэг үзүүлэх зэргээр хамтран ажиллана.

ДӨРӨВ. ХЭРЭГЖҮҮЛЭХ АРГА ЗАМ

4.1. Шүлхий өвчнөөс урьдчилан сэргийлэх "арриах вак" эсийн өсгөвөрт, идэвхгүйжүүлсэн, цийдмэг вакциныг хэрэглэх заавар, Мал эмнэлгийн ерөнхий газрын даргын баталсан стандарт ажиллагааны зааварчилгаа (САЗ)-г баримталж тарилгын арга хэмжээг гүйцэтгэнэ.

4.2. Тарилгад Монгол улсын нийт үхэр, сарлаг, гахай, цаа буга нэг тунгаар таригдана.

4.3. Аймгийн мал эмнэлгийн газар, сумын МЭТ-аас тарилгын явц, гүйцэтгэлд хяналт тавихаар томилогдсон ажлын хэсэгт вакцины заавар, зөвлөмжийг сайтар танилцуулах;

4.4. Хяналтын ажлын хэсэг нь вакцины хадгалалт, хамгаалалт, тээвэрлэлтийн горим зөрчигдөж байгаа эсэх, тарилгын явцад технологийн алдаа гарч байгаа эсэх, орхигдсон айл өрх, мал байгаа эсэх, тарилгыг зураглалын дагуу гүйцэтгэж суурийн малд эмнэл зүйн үзлэг хийж байгаа эсэхийг сайтар нягтлах;

4.5. Дархлаажуулалтын арга хэмжээг хэрэгжүүлэхдээ цаг агаарын байдалтай холбогдуулан багийн гишүүдийн аюулгүй байдлыг сайтар хангасан байхаар арга хэмжээг зохион байгуулах;

4.6. Шүлхий өвчнөөс урьдчилан сэргийлэх дархлаажуулалтын арга хэмжээ хэрэгжүүлэх зураглалыг сум болон багийн түвшинд гаргаж, зураглалын дагуу тарилгын ажлыг гүйцэтгэх (САЗ-д заасан);

4.7. Тухайн вакцины хэрэглэх заавар болон хадгалах, тээвэрлэх нөхцөлийн талаар мал эмнэлгийн үйлчилгээний нэгжийн эмч нарт тусгайлан танилцуулж, гарын үсэг зуруулж, баталгаажуулах;

3.

4.8. Дархлаажуулалтын арга хэмжээнд хамрагдах өрх бүрийн гадна хашаа, саравчинд тарихаар зохион байгуулна. Тарилгын нэг цэгт 1-ээс дээш өрхийн малыг цуглуулж тарихыг хориглох;

4.9. Дархлаажуулалт хийгдэж буй тухайн сум, дүүрэг, баг, хорооны эрсдэл бүхий нутагт байгаа өөр аймаг, сумаас оторлож яваа малыг тарилгад хамруулах ажлыг зохион байгуулах;

4.10. Дархлаажуулалтын арга хэмжээнд автомат тариур хэрэглэхээс зайлсхийж аль болох нэг удаагийн тариур ашиглах; Автомат тариур ашигласан тохиолдолд хий сорогдох, дутуу болон гадуур нь шахагдах зэрэг алдаанаас зайлсхийх, нэг өрхөд ашигласан тариурын зүүг дараагийн өрхөд ашиглахгүй байх, өрх бүрийн малыг дархлаажуулахын өмнө тодорхой тооны малд тарилга хийж алдаа гарч байгаа эсэхийг шалгах;

4.11. Вакциныг малчинд үлдээх, мал, амьтан эмчлэх итгэмжлэлгүй этгээд, байцаагчийн дүгнэлтгүй мал эмнэлгийн үйлчилгээ эрхлэгч, алдаа гаргасан малын эмч нар тарилга хийхийг хориглох, дархлаажуулсны дараа дахин өвчлөл бүртгэгдсэн тохиолдолд холбогдох хуулийн дагуу арга хэмжээг хэрэгжүүлэх;

4.12. Дархлаажуулалтын арга хэмжээний талаар зохих мэдээлэл, урьдчилан сэргийлэх арга хэмжээний зөвлөмжийг малчдад өгөх;

4.13. Вакциныг хэрэглэх зааварт заасан дархлаа бүрэн дархлаа тогтох хугацаа /28 хоног хүртэл тарилгад хамрагдсан өрх нь отор нүүдэл хийхгүй байх анхааруулгыг малчдад өгөх (CA3-д заасан);

4.14. Дархлаажуулсан малыг ялган тэмдэглэх/малчдаар будах бэлдүүлэх, будуулах, үс ноосыг хяргах гэх мэтээр/ өрхийн малын эрүүл мэндийн дэвтэрт бичилт хийх, Малын нэгдсэн цахим системд мэдээллийг малчны хотноос заавал оруулах, тарилгын явцад шүлхий болон бусад халдварт өвчний шинж тэмдгийн үзлэг, ажиглалтын арга хэмжээг хэрэгжүүлэх /CA3-д заасан/

ТАВ. ТАЙЛАГНАХ

5.1. Дархлаажуулалтын арга хэмжээнд үхэр сүргээ бүрэн хамруулах шаардлагыг тавьж, хэрэгжүүлэх;

5.2. Дархлаажуулалтын ажлыг дүгнэхдээ малын тооны статистик мэдээлэл болон дархлаажуулалтад хамрагдсан малын мэдээллийг тулган нягтлах, зөрүү гарсан тохиолдолд шалтгааныг тодруулж цахим системийн үр дүн оруулах хэсгийн тодруулга хэсэгт тэмдэглэх (CA3-д заасан);

4.

5.3.Аймгийн МЭГ-н мэдээ, мэдээлэл хариуцсан мэргэжилтэн дархлаажуулалтын өдөр тутмын болон нөхцөл байдлын мэдээллийг тарилга эхэлсэн өдрөөс хойш цахимаар илгээсэн хүснэгтийн дагуу өдөр бүрийн 14:30 цагт багтаан Undarmaa@bkh.vet.gov.mn цахим хаягаар илгээх

5.4.Отор нүүдлээр яваа малчдад нутаг сэлгэхдээ анхаарах асуудлаар тусгайлсан зөвлөмж өгөх, тухайн өрхийн бүх үхэр, сарлаг, гахайг дархлаажуулалтад бүрэн хамруулах;

5.5.Тарилгын цуваа нэг бүрийн дүнг хянаж магадлах, малчдын тамгыг бүрэн даруулсан байх шаардлага тавих;

5.6.Дархлаажуулалтын явцад гарсан зөрчлийг арилгуулах, давтан гаргахгүй байх, холбогдох арга хэмжээг хуулийн дагуу авч ажиллах;

5.7.МЭҮН-ийн эмч нь тарилгын материалыг тарилга дууссанаас хойш 15 хоногийн дотор МЭТ ирүүлсэн байх;

5.8.Тарилгын гүйцэтгэлд Мал эмнэлгийн улсын байцаагч технологийн хяналт тавьж ажиллах, дархлаажуулалтын ажлын илтгэх хуудас (нэгдсэн тайлан)-ыг Adiyasuren@bkh.vet.gov.mn цахим хаягаар ирүүлэх зэргээр тайлагнаж ажиллана.

ЗУРГАА. ХАРИУЦЛАГА

6.1. Мал эмнэлгийн үйлчилгээний нэгжийн эмч нар дархлаажуулалтад хамрагдаж буй малчин өрхийн үхэр сүргийг бүрэн хамруулаагүйгээс шалтгаалан өвчлөл гарсан тохиолдолд

6.2. Мал эмнэлгийн тасгийн улсын байцаагч дархлаажуулалтын явцын хяналт тавиагүй дүгнэлт гаргасан тохиолдолд хуулийн дагуу хариуцлага тооцно.

-----oO-----

Аймгийн Засаг даргын *А.Б.М.* оны *11* дугаар сарын *27* ны
 өдрийн *17.34* дүгээр захирамжийн дугаар хавсралт

ШҮЛХИЙ ӨВЧНӨӨС УРЬДЧИЛАН СЭРГИЙЛЭХ ДАРХЛААЖУУЛАЛТЫН
 ТӨЛӨВЛӨГӨӨ, ХУВААРЬ

Д/д	Сумын нэр	Өрхийн тоо	Хаврын дархлаажуулалт							
			Үхэр	Тугал	Гахай	Нийт	Шаардагдах вакцин		Нийт олгох вакцин	
							Тун	Тун	Хайрцаг	Шил
1	Баянхонгор	296	20104		200	20304	20300	20300	8	3
2	Баацагаан	319	5792			5792	5800	5800	2	8
3	Баянбулаг	258	6839			6839	6800	6800	2	18
4	Баянговь	59	1279			1279	1200	1200		12
5	Баянлиг	117	1259			1259	1200	1200		12
6	Баян-Овоо	164	6564			6564	6600	6600	2	16
7	Баян-Өндөр	48	552			552	500	500		5
8	Баянцагаан	179	2049			2049	2000	2000		20
9	Богд	646	6814			6814	6900	6900	2	19
10	Бөмбөгөр	305	5903			5903	5900	5900	2	9
11	Бууцагаан	589	7123		20	7143	7200	7200	2	22
12	Галуут	846	31148			31148	31200	31200	12	12
13	Гурванбулаг	432	8639			8639	8700	8700	3	12
14	Жаргалант	765	25740			25740	25800	25800	10	8
15	Жинст	88	2461			2461	2500	2500	1	
16	Заг	226	5800			5800	5800	5800	2	8
17	Өлзийт	426	12070			12070	12100	12100	4	21
18	Хүрээмарал	323	5596			5596	5600	5600	2	6
19	Шинэжинст	34	465			465	400	400		4
20	Эрдэнэцогт	1087	49895			49895	50000	50000	20	
	Нийт	7207	206092		220	206312	206500	206500	74	215